

לע"נ ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"נ מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

גליון מס' 613

המאמר השבועי שבת אורה

וירא

אזהרה המורה! העלון מיועד אך ורק לרציניים שיודעים את חשיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעיינים בעלון ובשאר דברים. לעילוי נשמת רב דב בן ר' מאיר יוסף ז"ל

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה. מוסר והנהגות

האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זצ"ל, הנהיג בבית מדרשו מנהג נפלא. בימי ראשון, לאחר תפילת שחרית, היה הרבי בוחר שלושה אנשים וממנה אותם לאסוף כסף לצדקה מהמתפללים. המינוי היה למשך השבוע כולו. בסוף השבוע היו מביאים את הכסף לרבי, והוא היה מחלק אותו לנצרכים ולמשפחות מעוטות יכולת. ביום ראשון אחד ביקש הרבי מאחד החסידים, ר' ישראל זופניק, להיות אחד מהשלושה שיאספו צדקה באותו השבוע. ר' ישראל חש מושפל. הוא היה אדם אמיד שהרבה לתת צדקה, וחש בושה לבקש כסף מאחרים, גם אם לא עבור עצמו. הוא פשוט לא יכול היה לדמיין עצמו מקיים מצווה מיוחדת זו שהרבי הטיל עליו. לאחר מחשבה ניגש ר' ישראל אל הרבי ואמר לו: "רבי, אנא יסלח לי, מוכן אני לעשות למען הרבי כל דבר שבעולם, אבל זאת אינני יכול; פשוט אינני מסוגל להסתובב ולבקש כסף מאחרים. אנא, יאמר לי הרבי מהו הסכום הנאסף מדי שבוע, ובסוף השבוע אתן צ'ק על סכום זה לחלקו לנצרכים". הרבי לא אבה לוותר לו: "ר' ישראל, אני מעריך מאד את הצעתך הנדיבה, אבל עדיין מבקש אני ממך שהשבוע תאסוף אתה את הכסף לצדקה". "רבי", ניסה ר' ישראל להתעקש, "אני מוכן בשמחה רבה אף להוסיף על הסכום שנאסף בדרך כלל". הרבי חייך ואמר: "כשביקשתי ממך לעשות זאת, ידעתי שלא יהיה זה קל עבורך. אבל נחוש אני בהחלטתי שתעשה זאת, ואומר לך מדוע. אחרי שתכתת רגליך במשך שבוע לאסוף צדקה, אזי בשבוע הבא, כשיקיש עני על דלתך לבקש את עזרתך, תסתכל עליו במבט שונה. יהיה לך קל יותר להזדהות עם כאבו ולהבין כמה קשה עבורו להסתובב בין אנשים ולבקש כסף". נקודת מבט חדשה הושרה לר' ישראל. לא את כספו רצה הרבי, הרבי רצה יותר מזה. הרבי רצה ללמוד פרק ברגישות כלפי אלה המבקשים צדקה. לא רק הכסף שניתן נחשב: נחשבת גם התחושה שאתה מעניק לאדם המקבל. (למען אחי ורעי)

בנו של רבי ישראל סלנט, רבי יצחק ליפקין זצ"ל כותב על מידת הכנסת אורחים של אביו הגדול: כשהיה בא אצלו אורח הפסיק מכל עניניו שהיו לו, ולא עמד דבר, רק ראה לקיים הכנסת אורחים ולנהוג כפי תכונת האורח. תמיד אמר, כי לפני שמכיר את תכונת האורח קשה לו מאד איך לקבלו, אם לומר לפניו דברי תורה או באופן אחר. ופעם אמר, שלאחד הוא חילול כבודו לבקש לאכול ולאחר זה נצרך מאד. (תורת ריי סלנט)

רעבוננו של רבי יהודה צדקה זצ"ל לאורחים, תפס מקום נכבד במסכת ההטבה והחסד שלו. בכל הזמנים השתדל שיסעוד אורחים על שולחנו, הן בימות החול והן בשבתות וחגים. בכל אורח שנודמן לביתו ראה כעין מתנה טובה ששדרו לו מן השמים, כדורון מבית המלך. כשלא נודמנו לו אורחים מעצמם, היה משתדל לתור ולחפש אחריהם, כמי שאינו יכול להסב בסעודה בלעדיהם. היה שש וצוהל למראה האורחים ומקדיש להם תשומת לב מרובה לטרוח בכל צורה אפשרית כדי להנעים להם את שהותם במחיצתו. הוא היה מתעניין מה חסר להם ואיזה מאכל יעבר לחיכם - כולו אומר "יתפך לרעב נפשך". האורחים שבאו בצל-קורתו היו גורמים לו עונג ושמחה גדולים כה רב עד שהם הרגישו שהם גומלים לו חסד באירוחם הרבה יותר ממה שהוא גומל להם. (הארת ליהודה)

האדמו"ר בעל האמרי חיים מויניץ זצ"ל ערך סעודת עניים לרגל נשואי נכדו קם אחד העניים והחל לברך את האדמו"ר, והיה דיבורו מנומנם ולא הבינו דבר האדמו"ר ישב בפנים מאידות, ונענע לו בראשו, והטה אוזן קשבת לכל דבריו. כשסיים, שאלו את האדמו"ר מה אמר הלה? נענה האדמו"ר ואמר: כשמישהו אומר דבר מה, גם אם אין מבינים את דבריו, אם מחייכים אליו הרי זו גמילות חסדים, להחיות את נפשו של הזולת אין זה דבר של מה בכך ואין לזלזל בו. (גר החיים)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאַלְנֵי מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כַּחַם הַיּוֹם: ולפי שראוהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא מלאכים עליו בדמות אנשים: (רש"י) יש להבין מדוע נצטער אברהם אבינו שלא היו לו אורחים. הלא מצות הכנסת אורחים מחייבת רק בשעה שמודמנים לפניו, אבל אין כל חיוב לחפש אחריהם. ועוד, מה תועלת היתה לו בהם, הלא במלאכים אינו מקיים המצוה כלל. מתוך רבי שלמה היימן, ראש ישיבות רמ"לש בויילנא ו"תורה ודעת" בניוירוק: הכנסת אורחים של אברהם שתי כוונות היו לה, וכדברי חז"ל על הפסוק "ויטע אשל", שמלבד להאכיל לחם לרעבים, עוד ביקש להורות בזה לבריות את מדת החסד, שיראו ממנו וכן יעשו. את זאת יכל אברהם להשיג אף במקום שלא נתחייב במצות. וכשלא נודמנו לו אורחים, עדיין חיתח חשובה בעיניו המשימה להקנות לבריות את מדת החסד. וזו אכן יכולת להתקיים אף במלאכים, שחרי על כל פנים נראים הם כאנשים, וכל הרוצה ילמד לעשות כמעשהו. בידיה בוח יש להמליץ על לימוד התורה בימינו אנו. שכל איש שנדבה רוחו אותו להצטרף ולהסתפח לחברת לומדי תורה ברבים, הרי מלבד עצם לימוד התורה שערכו רב לאין שיעור, עוד משביע הוא בוח להוסיף רוח ואוירת עסק התורה בעולם. לפיכך, אם אירע שאפפורו טרדות חמסיות דעתו מן הלימוד, אל יפסוד עצמו כזאת, כי אף שלא יהיה תלמודו שלם בעיון כראוי, הרי עדיין המטרה השניה קיימת, להשפיע על חבריו וסביבתו את התשוקה לתורה.

וַיֹּאמֶר אֶל תְּשַׁלַּח יָדְךָ אֶל הַנֶּזֶר וְאֶל תַּעֲשֶׂה לוֹ מְאוּמָה כִּי עֲתָה יָדְעִיתִי כִּי יֵרָא אֱלֹקִים אֹתָהּ וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בְּנֶךְ אֶת יְחִידְךָ מִפְּנֵי מוֹה הַבִּיאֹר בְּהַדְגַּשְׁתָּ הַכְּתוּב "מִמֶּנִּי"? אומר הגאון מוילנא ב"קול אליהו": חז"ל אומרים כי מכל מצווה ומצווה שמקיים האדם נברא מלאך. ברור הדבר כי לפי גודל הזוויות וכוונת האדם בעת עשייתו את מעשה המצווה, כך גם איכות ודרגת המלאך הנוצר ממעשה זה. ככל שחסר משלימות מעשה המצווה, כך נחסר בדרגת המלאך, וככל שמעשה המצווה וכוונתו מושלמים יותר, כך גם מושלם המלאך הנברא. המלאך שדיבר אל אברהם לאחר העקידה, הוא המלאך שנברא ונוצר על ידי מעשה העקידה. וכיוון שעשה אברהם את ציווי הקב"ה בתכלית השלימות ומתוך מסירות נפש עילאית, כך גם נברא המלאך בשלימות. וזה שאמר לו המלאך: "עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה" - ואת ציווי ה' קיימת בשלימות, ומניין אני יודע זאת? - "ממני", מהדרגה שניתנה לי מכיר אני איכות ושלימות המעשה שלך. (שניים מקרא)

וַיִּשְׁלַח אֲבִרָהָם אֶת יְדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֹת לְשֹׁחַט אֶת בְּנוֹ: בשנת תשל"ח אירע פיגוע בעיר ירושלים, שם נעקד על קידוש ה' הבחור אהרן מאיר אויערבאך הי"ד בנו של הגאון רבי רפאל דוד זצ"ל ראש ישיבת "שער השמים". והנה בימי השבעה, כאשר ישבו בני המשפחה שרויים באבלם, הגיע לנחמם רבי נטע ציינווירט זצ"ל, ושאל שאלה: אילו היה אברהם שוחט את יצחק, האם הוא היה צריך לשבת אחריו 'שבעה' ימים? ורבי רפאל דוד זצ"ל שמע את השאלה, הגיב ואמר: בודאי שאברהם היה יושב על בנו שבעה: וביאר את הדברים, כי הנה אם נאמר שאברהם לא היה מחויב לשבת 'שבעה' על יצחק, היתה משמעות הדברים כביכול בגלל ש'רצה שישחוט את בנו, לכן הוא לא יושב שבעה, ומה היה ניתן להקיש ולומר, כי מה שיושבים 'שבעה' על מת, הרי זה כביכול שאותו אדם מת שלא ברצון הבורא ית', וזה דבר אשר בודאי לא יעלה על הדעת, כי הרי כל דבר שנעשה בבריאה הוא על פי רצון ה'. ואם כן על כרחך, חיוב אבילות שיהיה בכל אדם, ובכלל זה גם במי שצויה הקב"ה לעוקדו, כי כל מיתה של אדם באשר הוא - זהו רצונו יתברך. ובדברים אלו הרעף טללי נחמה על בני המשפחה האבלים, בקבלתו דין שמים באהבה, בהכירו כי עקידת בנו על קידוש ה', אף הוא רצון ה'. (לאהובי תורתך)

סיפור מההפטרה

ויאמר למועד הזה כעת חיה (אתי) את חֶכְכֶּת בֶּן באחת העיירות הסמוכות לוואלאזין, כיון כרב תלמיד חכם בשם רבי אליהו שטראשון, שהיה חשוך בנים. והנה, ביום מן הימים - התרגש אסון בבית בנו של רבי חיים מוואלאזין, רבי איצ'לה, כאשר נפטר רח"ל אחד מילדיו בגיל צעיר. רבי איצ'לה, האב השכול - הרבה לבכות ומאן להתנחם. כאשר ראהו אביו הגדול ביגונו - נענה ואמר לו: "הלוואי שלד' אליהו, רבה של העיירה הסמוכה - יהיה צער כזה של פטירת אחד מילדיו! שכן צערו של מי שאינו נפקד מלל בבנים - גדול וקשה הרבה יותר מצערו של מי שזכה לפרי בטן, אלא שאחד מילדיו נפטר, מילים אלו חדרו עמוק ללבו של הבן, והותירו בו מחשבה עמוקה ונוקבת. כך למד - שגם בתוך חשכת הצער, יש משהו שנושא כאב עמוק עוד יותר, ושלעיתים ההבנה הזאת עצמה מעניקה כוח להתמודדות. והנה פלאי פלאים - לא עברו ימים רבים, ושמועה מופלאה עשתה לה כנפיים בכל הסביבה: רבי אליהו שטראשון ורעייתו היקרים נפקדו! בן זכר נולד להם, לאחר שנים של ציפיה, תפילות ודמעות. אין די מילים לתאר את השמחה שפרצה בביתם. אך שמחתם לא ארכה ימים רבים. התינוק, אותו פלא של נחמה, הגיע לגיל שנה - בדיוק אותו גיל שבו נפטר בנו של רבי איצ'לה - ופתאום החל גופו הקטן לרעוד מחוס כבד. פניו האדמו, נשימתו התקשתה. הרופאים בדקו, נענעו בראשם במבוכה, ולבסוף לחששו את המילה שנחרדה לשמוע בכל בית: טיפוס. אשר נחשבה באותם הימים לחשוכת מרפא מצבו של הילד החמיר מיום ליום. והגיעה "שעת המשבר" - כך קראו לה הרופאים. זה הרגע שבו מתהפך הגורל: אם יתגבר הילד - יקום ויחיה; ואם לא... אזי כבר נגזרה הגזירה. הלילה ירד. הרוח נשבה חרש מעבר לחלון. הנרות ריצדו. רבי אליהו אחז בידו של בנו הקטן ולחש: "ריבונו של עולם... אם זה הצער שאיחל לי רבי חיים - הרי קיבלתי באהבה. רק השאר נא את הילד הזה לחיים." מצבו של התינוק הלך והדרדר מיום ליום. חומו גבר, נשימתו נעשתה כבדה, והלב הקטן הלם בחולשה. הרופאים כבר עמדו נבוכים, מנידים ראשם באפס עצה. נדמה היה כי גם קירות הבית ספגו את המועקה. הכל דמם. בלבי ידע היטב למה הוא מתכוון - הרי לפני זמן לא רב שמע על דברי רבי חיים מוואלאזין, שאמר לבנו השכול: "הלוואי שלרבי אליהו יהיה צער כזה של פטירת בן. וימאז, המילים הללו נצרכו בליבו. עתה, מול עריסת ילדו החולה, רעדה מחשבה בליבו: אולי, חלילה, דברי הצדיק נתקיימו כפשוטם, כגזירה.

אך רבי אליהו לא ויתר. מתוך שברון לב ובת קול דממה, ביקש כבן המדבר עם אביו: "ריבונו של עולם! רבי חיים לא התכוון לגזור כך. הוא דיבר מתוך רחמים, כדי לנחם את בנו. לא מתוך דין - אלא מתוך אהבה. אנא, בטל את הדברים כפשוטם, והעמידם על כוונתם הטובה. תן חיים לילד הזה!" כך עברו עליו שעות הלילה - קריאה, בכי, הפסקה, צעקה, חזרה לתהילים. לא נתן לעיניו תנומה ולא לעפעפיו רפיון. רק קול התפילה מילא את הבית - תפילה של אב המוסר את נפשו. וכאשר עלה השחר, התחולל הנס. החום ירד, הנשימה הסתדרה, ולחיו של הילד החוויר שבו והאדמו. רופא הכפר ניגש, נדהם: "המשבר עבר. הילד ניצל." ורבי אליהו, כששמע זאת, הרים עיניו לשמיים ולחש בקול חנוק מהתרגשות: "ברוך מחיה המתים." אותו ילד שזכה לחיים - גדל והיה לאיש. ושמו נחרת לדורות - הוא רבי שמואל שטראשון, הלא הוא בעל ההגהות הרש"ש על הש"ס, שתורתו מאירה עולמות עד היום.

ועל הכל...

"פרפראות"

הרב מבריסק, רבי יצחק זאב סולוביצ'יק זצ"ל ניהל בעוז את מלחמת "ילדי טהרן" ככלות המערכה פגש את אחד מהרבנים שלא נטל חלק במערכה מסיבה כלשהיא ושאלו איפה היה בעת המערכה. השיב לו אותו גרול בנימה מתחמקת: "שהייתי באותם הימים בנופש ולא הייתי בביתי ועל כן לא שמעתי את קולי". - "אספר לכם את שאירע בבריסק בימי ילדותי", השיב לו הרב. "זכורני שהיו בעירנו שני מקבצי נדבות משובשים בדעתם. שיענוגם של אלה התבטא בכך שהיו מדברים אודות ההיסטוריה של עם ישראל, כשהם מספרים הכל בנוף ראשון. "ילדי בריסק", המשיך הרב מבריסק, "היו מתאספים סביבם בימי האבל על חורבן הבית לשמוע את אחד מהם מספר על מאורעות החורבן כאילו עיניו ראו ולא זיכר. אני איך נכנסו הרומאים לבית המקדש והציתו אותו וכאשר ראיתי ברחתי בבהלה ולבסוף נשביתי בגלות". ואילו הקבצן השני שתק משום מה. כאשר היה נשאל מה היה איתו אז השיב בארשת מבוכה כוזבר נשכחות: "הייתי אז בדאצ'ה (נופש) בעיירה על ידי וולוז'ין ובעקבות כך לא יכולתי לראות במתרחש בירושלים". כל הילדים צחקו, סיפר הרב מבריסק, "אבל אני עמדי נדהם. את עצם העובדה שהאש אחזה בדמינו של הקבצן הראשון כאילו היה עד ראייה לכל דבר יכולתי להבין, נטרפה עליו דעתו. אבל הגינו של הקבצן השני שבאותו זמן יכול היה לחוש את החורבן כאילו היה בו בפועל והעדיף לספר על שהותו בדאצ'ה, זאת לא יכולתי להבין. אולם כעת הבנתי זאת", סיים הרב מבריסק בנימה נוקבת, "הנה מעלים אנשים כעת בפועל באש רוחנית את ילדי טהרן, ואתם יוצאים לדאצ'ה..." (נועם שיח)

"ענין של טעם"

טעם כשנצרכים לישועה מזכירים שם האם ולא שם האב, משום שבדרך כלל ימצא על האיש מקטריגים, יותר מן האשה, שהוא פטורה ממצות עשה שהזמן גרמא, והעיקר שהיא פטורה ממצות תלמוד תורה, ולכן שם האם עדיף. (שו"ת תורה לשמה)

"מפי כתבם"

ילדים קטנים אינם רוצים לישון כמו המבוגרים, כיון שילדים יש יותר אהבת חיים. הם רוצים להמשיך ולפעול עוד. אנשים חכמים ונבונים יודעים שאין רע גדול יותר מביטול הזמן. כיום יודעים שאין מציאות שמתבטלת לחלוטין מהעולם. הקולות קיימים בחלל האוויר, ואפילו התרסיסים למיניהם שמתזזים באוויר נשארים בחלל העולם. כששורפים חתיכת עץ היא אמנם נעלמת מהעין, אבל היא נעשית לאפר - שינוי מצורה לצורה אחרת. אין דבר שהולך לאיבוד. כך גם כאשר אדם קיים מצוה, היא אינה מתבטלת לנצח נצחים. המציאות שנוצרה על ידי המעשה נבראה וקיימת לעד, כשאדם ממתיך לאוטובוס וכדומה, הוא יכול לנצל את הזמן למחשבה של חיוק, למחשבה על הקב"ה שנמצא בכל מקום. רגעים אלו לא הלכו לריק - הוא ניצל אותם לחיים: אך אם זמן של המתנה הופך להיות זמן של בטלה, אם לא יודעים מה לעשות כשלא נמצאים ליד ה"סטנדר" והגמרא הרי רגעים אלו הם של מוות. היהודי האמיתי יודע לנצל כל רגע מהחיים כדי לחיות, הוא אינו זקוק לספר בכדי ללמוד והוא אינו צריך סידור בכדי להתפלל. הוא מסוגל לחיות עם הקב"ה בתורה ובתפילה גם בלי העזרה החיצונית - ובכך ניתן לנצל כל רגע בחיים. (רבי שמשון פינקס זצ"ל)

"מקום לשאלת"

שאלה: איך יתכן נער שיום הבר מצוה שלו לא יחול באותו תאריך שנולד תשובה: אם נולד בא' כסלו בשנה שראש חודש היה רק יום אחד, ויום הבר מצוה שלו יוצא בשנה שראש חודש יומיים, הוא נעשה בר מצוה ביום הראשון של ראש חודש דהיינו בלי מרחשון (משנ"ב נ"ה ס"ק מה)

מפתחמי אורייתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

בעל גאוה יתגאה במעט ענווה, והעניו רוחו נשברת במעט גאוה. (אור המוסר)
כל שנאה יש תקוה לרפואתה, חוץ משנאה ממי שישנאך מקנאה. (רבי שלמה אבן גבירול)
יש המחזיקים את הדברים הטובים והנוחים שבתורה לעצמם, את החומרות לאחרים. (האדמו"ר מקוצק)